

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека

Відділ наукової інформації та бібліографії

Серія «Розстріляне відродження»

...Ти робиш нині сам свою історію,
народе мій...
Л. Чернов

Ідеолог нової України

Бібліографічний список літератури
до 125-річчя з дня народження Леоніда Чернова

Хмельницький
2024

Пропонуємо до уваги бібліографічний список літератури із серії «Розстріляне відродження». Серія присвячена діячам духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. в Україні, які створили високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і які були знищені тоталітарним сталінським режимом.

Леонід Кіндратович Малошийченко (літературний псевдонім Чернов) – український поет, прозаїк, драматург, перекладач, кінооператор доби розстріляного відродження.

Народився 15 січня 1899 року в південноукраїнському місті Олександрії (тепер Кіровоградської області). Батько його – із старого козацького роду, дід по матері – був матрос і бурлака. Може це й визначило "мандрівницьку жилку" Леоніда Малошийченка, що дав одні із перших в українській літературі морські нариси й поезії.

Навчався в міській чоловічій гімназії. Під час навчання до нього прийшов перший літературний успіх, пов'язаний з виданням ілюстрованого сатиричного журналу «Рогатка». Саме через видання цього журналу, змушений був залишити навчання, яке продовжив у Кишиневі. Середню освіту здобув у Кишинівській гімназії у Молдові.

Талановитий поет за нетривале життя спробував себе в різних напрямках і течіях тодішньої літератури (імажинізм, футуризм, авангардизм), а також професіях: актор і театральний менеджер, кінооператор, учитель, мандрівник, радіожурналіст.

Починаючи з 1917 року Л. Малошийченко вивчав математику, медицину, юриспруденцію в університетах Одеси, Катеринослава, Києва. Під час революції працює в українській філії Російського телеграфного агентства. З весни 1921 року грав у театрі ім. І. Франка, який очолював відомий український режисер Гнат Юра. Саме тут з'являються п'єси «Закон вовків» («Бог Авраама») й «Вертеп» («Цар Максиміліян»), переклади з Мольєра. В 1922-му році Леонід Малошийченко разом з Юрієм Філянським і Олександром Горським заснував у Кременчуці власний театр – українське мистецьке об'єднання «Махудрам» (Майстерня художньої драми). Наприкінці 1922-го року театр закрили з фінансових причин. Крах театру Л. Малошийченко називає найчорнішими хвилинами свого життя. Щоб урятувати себе, кинувся у вир пригод у Сибіру і Далекому Сході, до берегів Китаю. Ці подорожі Малошийченко описав у книзі «125 днів під тропіками» (1928 р.)

У Владивостоці працював у газеті, журналах, кіно, видав збірку своїх імажиністичних поезій "Профсоюз сумасшедших", придумавши для неї тоді вперше псевдонім Чернов. Владивостоцький період у творчості Леоніда Чернова тривав рівно рік – «дух неспокою» кликав його до нових мандрів у пошуках нових вражень та нових тем.

В Одесі Леонід Чернов зблизився з місцевими футуристами, прихильниками журналу «Юголеф», друкував уривки зі своєї кінопоєми, а в журналі «Шквал» — дорожні замальовки «Через тропіки під радянським прапором». У державному видавництві вийшла його перша книга українською мовою «Літак».

В 1928 році стає учасником літературно-мистецького об'єднання «Авангард», брав участь у діяльності літературної групи «Нова генерація», друкувався у журналах «Літературний ярмарок» і «Пролітфронт».

Помер Л. Малошийченко у розпал Голодомору, в Харкові. На похороні були присутні Максим Рильський та Юрій Смолич. Рання смерть запобігла арештові талановитого письменника. Остання його книга поезій «На розі бур» (1933) вийшла у світ уже по смерті автора, хоча мала вийти під назвою «Кобзар на мотоциклі».

У 1934-му письменника звинуватили у націоналізмі, а його твори заборонили. Книга «На розі бур» була сконфіскована та знищена цензурою, зберігся лише один примірник.

В місті Олександрія, на будинку колишньої Олександрійської чоловічої гімназії, де навчався письменник, встановлено меморіальну дошку.

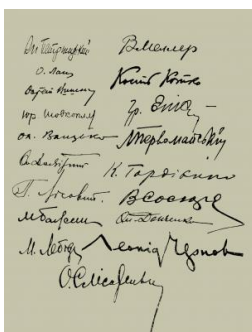
Матеріали взято із ресурсу «Вікіпедія» (https://uk.wikipedia.org/wiki/Чернов_Леонід_Кіндратович) та «Енциклопедія українознавства» (<http://litopys.org.ua/encycl/euui294.htm>)

Твори Л. Чернова

Дикунка в автомобілі [Електронний ресурс] // Червоний шлях : громад.-політ. і літ.-наук. місячник. – Електрон. текст. дані. – 1928. – № 11 (68) : листопад. – С. 75-77. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7538>. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 04.01.2024.

Оригінал друкованого документу зберігається в НБУ ім. Ярослава Мудрого (Електронна бібліотека «Культура України»). Ресурс надано НБУ ім. Я. Мудрого.

Станція Знам'янка [Електронний ресурс] // Літературний ярмарок : альманах-місячник. – Електрон. текст. дані. – Харків, 1928. – Кн. 2. – С. 144-153. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=10528>. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 04.01.2024.

Оригінал друкованого документу зберігається в НБУ ім. Ярослава Мудрого (Електронна бібліотека «Культура України»). Ресурс надано НБУ ім. Я. Мудрого.

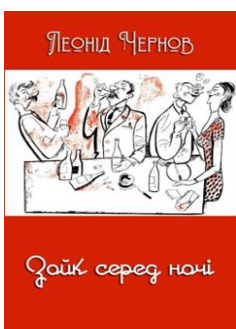

125 днів під тропіками [Електронний ресурс] : Державний науково-методологічний комітет Наркомосвіти УСРР по секції соціального виховання дозволив до вжитку як допоміжний посібник по книгозбірнях установ соцвиху / Л. Чернов. – Електрон. текст. дані. – Харків : Державне вид-во України, 1928. – 137 с. – Режим доступу: https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FChernovLeonid%2F125_den_pid_tropykami_vyd_1928.pdf. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 04.01.2024.

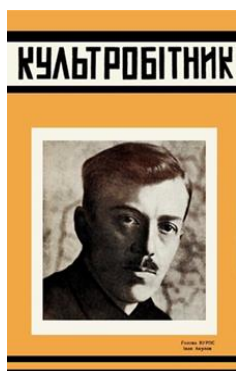
Голова в спирту [Електронний ресурс] : (вибрані гуморески та фейлетони 1927 – 1932 р.) / Л. Чернов. – Електрон. текст. дані. – Харків : Червоний перець, 1932. – 86 с. – Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/ChernovLeonid/Holova_v_spyrtu_zbirka/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 07.01.2024.

Зойк серед ночі [Електронний ресурс] : (гуморески, фейлетони та нариси) /Л. Чернов. – Електрон. текст. дані. – Харків : [б. в.], 1933. – 79 с. – Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/ChernovLeonid/Zoik_sered_nochi_zbirka/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 07.01.2024.

Кріпацтво на українському екрані [Електронний ресурс] : (нарис) / Л. Чернов // Культурбітник. – Електрон. текст. дані. – 1928. – № 4 (51) лютий. – Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/ChernovLeonid/Kripatstvo_na_ukrainskomu_ekrani/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 07.01.2024.

Подарунок молодим кінематографістам [Електронний ресурс] : (гумористичний нарис) / Л. Чернов. – Електрон. текст. дані. – Харків: ДВУ, 1930. – 13 с. – Режим доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/ChernovLeonid/Podarunok_molodym_kinematografistam/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 07.01.2024.

Профсоюз сумасшедших [Електронний ресурс] : лирика/ Л. Чернов. – Электрон. текст. данные. – Владивосток : [б. и.], 1924. – Режим доступа: https://chtyvo.org.ua/authors/Chernov_Leonid/Profsoiuz_sumasshedshykh_zbirka/. – Название с титул. экрана. – Дата просмотра: 08.01.2024.

Станція Знам'янка [Електронний ресурс] : збірка / Л. Чернов. – Электрон. текст. дані. – Харків; Одеса : ДВУ, 1930. – Режим доступа: https://chtyvo.org.ua/authors/Chernov_Leonid/Stantsiia_Znamianka_zbirka/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 08.01.2024.

Пригоди професора Віл'яма Вокса на острові Ципанго [Електронний ресурс] / Л. Чернов. – Электрон. текст. дані. – Харків : [б.в.], 1929. – Режим доступа: https://chtyvo.org.ua/authors/Chernov_Leonid/Pryhody_profesora_Viliama_Voksa_na_ostrovi_Tsypanho/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 08.01.2024.

Дикунка в автомобілі; Рубенс: Портрет артистки N.N. [Електронний ресурс] / Л. Чернов // Сяйво білого тіла: антологія української еротичної поезії. – Электрон. текст. дані. – Київ, 2008. – С. 171-180. – Режим доступа: https://chtyvo.org.ua/authors/Chernov_Leonid/Siaivo_biloho_tila_Antolohiia_ukraïnskoi_erotychnoi_poezii/. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 08.01.2024.

Чудаки прикрашають світ [Електронний ресурс] / Л. Чернов. – Електрон. текст. дані. – Київ: Темпора, 2021. – 684 с. – Режим доступу: <https://chytomo.com/book/chudaky-prykrashaiut-svit/>. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 08.01.2024.

Твори Леоніда Чернова у фондах Хмельницької ОУНБ

Б33298
84(4Укр)6
Л13
Леонід Чернов (Малошийченко) // Лавріненко Ю. А. Розстріляне відродження : антологія 1917–1933 : поезія-проза-есеї / ред. М.К. Наєнко. – Київ, 2001. – С. 257-258.

Література про Л. Чернова

М1060-6
83.3(4Укр)1
Ш37
Чернов Леонід Кіндратович // Шевченківська енциклопедія : у 6 т. / гол. ред. М. Г. Жулинський. - Київ, 2015. – Т. 6. - С. 751.

А34044
91.9:83.3(4Укр)6
У-45
Український письменник Леонід Чернов (Малошийченко) (1899–1933): бібліограф. покажч. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка ; уклад. Т.В. Гологорська. – Харків : ХДНБ, 2006. – 42 с.

Б24041
83.3(4Укр)6
І-90
[Про Л. Чернова] // Історія української літератури ХХ століття : в 2-х кн. / ред. В. Г. Дончика. – Київ, 1993. – Кн. 1. – С. 162, 173, 301.

016: 8
У45
Чернов (Малошийченко) Леонід Кіндратович (1899–1933) // Українські письменники: біобібліограф. словник : в 5-ти т. / ред. О.І. Білецький. – Київ, 1965. – Т.5. – С. 733-735.

А20543
84(4Укр)6
Леонід Чернов-Малошийченко // Ю. А. Лавріненко. Розстріляне відродження. – Париж, 1959. – С. 288-204.

Поліщук В. Автобіографія Леоніда Чернова – автора інтермедій, писана рукою Валеріяна Поліщука // Літературний ярмарок [Електронний ресурс] : альманах-місячник. Кн. 4 (134) : березень. – Електрон. текст. дані. – Харків : ДВУ, 1928. – Режим доступу: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=10526>. – Назва з титул. екрана. – Дата перегляду: 08.01.2024.

Оригінал друкованого документу зберігається в НБУ ім. Ярослава Мудрого (Електронна бібліотека «Культура України»). Ресурс надано НБУ ім. Я. Мудрого.

*****

Поліщук В. «Кобзар на мотоциклі» (про долю і спадок Леоніда Малошийченко (Чернова)) // День. – 2018. – № 147-148. – С. 12.

- Доценко Р. Аргонавт, який оминув ГУЛАГ: з циклу «Україна без українців» // Дивослово. – 2002. – № 14. – С. 63-67.
- Куліш В. Слово про будинок «Слово»: спогади // Березіль. – 1991. – № 5. – С. 87, 114.
- Рум'янцева О. До творчої біографії Леоніда Чернова // Радянське літературознавство. – 1975. – № 4. – С. 78-81.
- Полторацький О. Незабутий предок // Радянське літературознавство. – 1969. – № 12. – С. 63-66.

*Підготувала Лілія Купчинська,
бібліотекар I категорії відділу наукової інформації
та бібліографії Хмельницької ОУНБ*